

UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

UTDANNINGSMELDING 2011

Innholdsfortegnelse

I. Generell omtale av studietilbudet ved fakultetet	2
II. Kvalitativ omtale av vedlagt studie- og studentstatistikk	3
III. Oppfølging av universitetsstyrets og fakultetets mål og prioriteringer 2011:	5
i. Prioriterte områder for UiB/universitetsstyrets prioriteringer	5
I. Kvalitet i utdanningen – forståelse av kvalitetsbegrepet, tiltak for å fremme kvalitet	5
II. Internasjonalisering	5
III. implementering av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket	5
IV. arbeid for å utvikle sentre for fremragende utdanning	6
V. oppfølging av kompetanse 2020	6
VI. tiltak for studentaktiv forskning	6
ii. Fakultetets prioriteringer, omtalt i fakultetets utdanningsmelding for 2010	6
IV. Generell kvalitativ presentasjon av resultat, planer, utfordringer	7
i. Studiekvalitetstiltak	7
I. Evalueringer	7
II. Øvrige studiekvalitetstiltak	7
III. Fakultetets vurdering av læringsmiljøet	8
IV. Vurdering og sensur	9
V. Bruk av utdanningsplaner i studentoppfølging, inkl utstedelse av vitnemål	9
ii. Internasjonalisering	9
I. Fakultetets innsatsområder innen internasjonalisering	9
II. Tilrettelegging for studentutveksling	10
III. Faglig forankring av utvekslingsavtalene	11
IV. Fakultetets oppfølging av Handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet	11
V. Tettere kobling mellom forskning og utdanning i internasjonaliseringsarbeidet	12
iii. Etter- og videreutdanning	12
V. Handlingsplaner	12
iv. Handlingsplan for styrking av læringsmiljøet	12
v. Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse	12
vi. Handlingsplan for arbeidet med akademisk redelighet i utdanningen	13
VI. Oppsummering	13

I. Generell omtale av studietilbudet ved fakultetet

Studietilbudet ved Det juridiske fakultet i 2011 omfatter

- Forskerskolen (opplæringsdelen på ph.d.-utdanningen – omtales i egen melding)
- Integriert masterprogram i rettsvitenskap (MAJUR)
- Enkeltemner ("spesialemer") på 200-nivå som tilbys
 - o som spesialemer på masterprogrammet i rettsvitenskap
 - o innreisende utvekslingsstudenter (studierett INTL-JUS)
 - o studenter ved andre fakultet ved UiB, studenter fra andre institusjoner, ferdige kandidater og andre kvalifiserte søkere (studierett JUSVALG)

Det juridiske fakultet har også faglig ansvar for et emne (REG303) i det tverrfakultære masterprogrammet Region og regionalisering, og et emne innen planrett (JUR640) som tilbys gjennom SEVU. SEVU har i tillegg tre andre juridiske emner som i varierende grad er aktive.

I det videre vil vi ikke omtale ph.d.-studieprogrammet eller emner som tilhører henholdsvis forskerskolen eller sommerskolen (BSRS).

Antall studieprogram og emner	2009	2010	2011
Integriert master/profesjon MAJUR + overgangsprogram ¹	7	6	2
Antall emner knyttet til MAJUR-programmet	68	68	70
Antall engelskspråklige emner som undervises	20	20	21
Antall etter- og videreutdanningsemner	3	4	4

Det foreligger ikke konkrete planer om oppstart av nye programmer, en fakultetet er igjen i dialog med Høgskolen i Bergen om en potensiell fellesgrad i form av et to-årig masterprogram i jordskifte. Eventuell oppstart av programmet fordrer fullfinansiering fra Kunnskapsdepartementet.

Et godt utbygd fakultet som minst har dagens antall studieplasser, er helt nødvendig bidrag til at Norge skal få utdannet det antallet jurister som landet har bruk for til å fylle nødvendige samfunnsoppgaver. Jusstudiet er et profesjonsstudium som kvalifiserer kandidatene til stadig mer komplekse og krevende arbeidsoppgaver i rettslivet. Fakultetet arbeider offensivt for å gi studentene undervisning av høyeste kvalitet, noe som blant annet er fastsatt som mål i fakultetets strategiplan for 2011 – 2015 og vises mer konkret i tiltakene fra årsplanen for undervisning for 2011².

Det juridiske fakultet fikk tildelt 30 nye fullfinansierte studieplasser til masterstudiet i rettsvitenskap med virkning fra høstsemesteret 2011, og opptakrammen fra dette studieåret ble satt til 389. Opptaksrammene for 2012 er også satt til 389. Vi legger til grunn et tilsvarende studentopptak også høsten 2013. Dersom fakultetet skulle få tildelt flere fullfinansierte studieplasser fra Kunnskapsdepartementet vil vi foreslå å øke opptaksrammen tilsvarende.

Kunnskapsdepartementet nedsatte våren 2011 en nasjonal arbeidsgruppe som skal vurdere samfunnets fremtidige behov for juridisk kompetanse og utdanning. Arbeidsgruppen ledes av dekan Asbjørn Strandbakken og Det juridiske fakultet i Bergen har sekretærfunksjonen for gruppen. Det ventes at gruppen leverer sin innstilling i august 2012.

¹ Overgangsprogram, som ble opprettet for studenter som hadde fullført deler av cand.jur.studiet som gikk over på masterstudiet i rettsvitenskap, eksisterer så lenge det er studenter med aktiv studierett på disse programmene.

² <http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/tidligere-aarsplaner-handlingsplaner-og-strategiplaner/aarsplan-2011>

II. Kvalitativ omtale av vedlagt studie- og studentstatistikk

Studie- og studentstatistikk kommentert i denne utdanningsmeldingen er først og fremst hentet fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), og ellers fra materiale utarbeidet ved UiB.

Antallet primær-søkere til masterstudiet i rettsvitenskap økte med nærmere 25 prosent i 2010 i forhold til 2009, og økningen fortsatte i 2011 med nesten 5 nye prosent.

Alt opptak til masterprogrammet i rettsvitenskap skjer gjennom Samordna opptak og alle tas opp til 1. studieår. Studentene kan så søke om innpass av ekstern juridisk utdanning, og starte opp på et viderekommende studieår. Antall nye studenter med annen juridisk utdanning som innpasses er stadig økende. Av de 396 studentene som møtte høsten 2011 var det ca 50 studenter som hadde annen juridisk utdanning som ble innpasset. Blant annet var det over 20 studenter som gikk rett videre til 4. studieår på bakgrunn av bachelor-grad i jus. Så lenge de nye jusutdanningene kun er bachelor-studier, vil nok dette tallet være høyt også i fremtiden.

2010					2011				
Primær-søkere	Kvalifiserte søkere ³	Tilbud	Jasvar	møtt	Primær-søkere	Kvalifiserte søkere	Tilbud	Jasvar	møtt
1506	1406	570	419	361	1595	1502	616	436	396

Når det gjelder ambisjonsmålene for 2011 så har fakultetet innfridd i forhold til antall ferdige kandidater, studiepoeng pr student og det totale antallet utvekslingsstudenter. Antall utvekslingsstudenter er høyere enn i 2010, men slår likevel ikke toppåret 2009 da fakultetet hadde totalt 231 utvekslingsstudenter. Ser man på utreisende studenter isolert, er det satt ny rekord i 2011 med 135 utreisende studenter.

Antall studiepoengsenheter er noe lavere enn det ambisjonsmålet tilsa. Det er produsert 15,2 færre studiepoengsenheter enn ambisjonen, men kun 9,8 enheter færre enn i 2010.

Brytes studiepoengsproduksjonen ned på studieprogramnivå, ser vi at studenter på det ordinære masterstudiet i rettsvitenskap produserte 48 studiepoeng og fakultetets internasjonale studenter 55,3. Årsaken til at antall studiepoeng pr student har vært synkende de siste årene kan være at så å si alle overgangsstudenter fra cand.jur.-studiet er ferdige med sine grader. I tillegg bidrar det store antallet studenter som drar på utveksling til at studentene tar færre studiepoeng ved UiB. Selv om fakultetets internasjonale studenter tar mange studiepoeng, så er disse studentene fortsatt færre i antall enn de som reiser ut. Studenter med særskilt studierett til spesialemer bidrar til å trekke ned totaltallet. Dette anses som naturlig, da disse generelt tar ett eller to emner på 10 sp hver pr. semester.

	Ambisjon 2010	Resultat 2010 ⁴	Ambisjon 2011	Resultat 2011 ⁵
Studiepoengsenheter	1 580	1554,6	1560	1544,8
Studiepoeng pr student	48	47,2	46,5	46,8
Grader	260	268	265	270
Utvekslingsstudenter	200	203	200	229

³ En del av primær-søkerne er ikke kvalifiserte for studiene de søker opptak til (mangler dokumentasjon på gsk, mangler realfag etc), de blir trukket fra i indikatoren kvalifiserte søkere

⁴ Resultattallene fra 2010 er hentet fra DBH

⁵ Resultattallene fra 2011 er hentet fra DBH

Statistikk over studentenes gjennomføringsprosent i forhold til avtalt utdanningsplan viser en fortsatt økning, men det er en liten reduksjon i det totale antallet studiepoeng produsert innenfor utdanningsplanene. Se videre vurderinger under kapittel IV, v.

MAJUR	2009	2010	2011
Planlagte studiepoeng	97557	94319	92193
Gjennomførte studiepoeng	85753	86482	85170
Gjennomføringsprosent	87,9	91,7	92,4

Karakterfordelingen på studiet viser at denne totalt har vært ganske stabil de siste årene. Det har samlet sett vært en liten reduksjon i antall og andel A-karakterer i 2011, mens en økning i D og E. Den totale statistikken inkluderer sensur på masteroppgavene som også er vist i egen tabell. Tabellen for masteroppgaver viser at masteroppgavene har en større prosentandel A og B enn de andre emnene. Men i 2011 har det vært en betydelig reduksjon i prosentandel A på masteroppgavene, mens det samtidig har vært en økning i prosentandel B og en betydelig økning i C, samt også en økning i karakterene D og E. Fakultetet vil følge trenden nøye videre.

Den totale strykprosenten har falt jevnt siden 2008. Det skal her bemerkes at det på alle obligatoriske emner i studiet er krav om at studentene må delta på, og få godkjent, obligatoriske arbeidskrav. Hvis disse ikke er fullført og godkjent, så får studenten ikke gå opp til eksamen, og disse vises følgelig ikke i strykprosenten. Disse studentene må følge obligatorisk undervisning på nytt året etter for å kunne ta eksamen.

Karakterfordeling på emner i masterprogrammet i rettsvitenskap⁶

	A %	B %	C %	D %	E %	F %
2011	10,8	25,7	35,2	19,2	7	2,1
2010	11,9	25,5	34	19,6	6,5	2,4
2009	12,3	25,1	34	18,9	6,5	3,2
2008	11,8	25,3	34,3	18,1	6,7	3,8

Karakterfordeling masteroppgave 30 sp

JUS399 2011	36,3	38,1	19	4,9	1,8	0
JUS399 2010	52	34,4	10,9	1,8	0,5	0,5
JUS399 2009	53,1	32,1	12,2	1,9	0,4	0,4
JUS399 2008	42,9	36,5	13,7	5,6	0,9	0,4

Antallet studenter på fakultetet holder seg ganske stabilt. I forhold til masterprogrammet har antallet studenter på ordinært program økt etter hvert som overgangsprogrammene har blitt avviklet, sånn at det totale tallet har vært ganske jevnt.

Antall studenter høst	2009	2010	2011
Det juridiske fakultet	2098	2134	2116

⁶ Tall hentet fra DBH-rapporten "Karakterer fordelt på studieprogram som emnene primært tilhører".

III. Oppfølging av universitetsstyrets og fakultetets mål og prioriteringer 2011:

i. *Prioriterte områder for UiB/universitetsstyrets prioriteringer*

I. **Kvalitet i utdanningen – forståelse av kvalitetsbegrepet, tiltak for å fremme kvalitet**

Fakultetsstyret vedtok i desember 2010 en ny strategiplan for perioden 2011 – 2015. På utdanningssiden er videreutvikling av studiekvalitet, for å oppnå fakultetets overordnede mål, ansett som det aller viktigste. Fakultetet har gjennom strategiplanen, og videre konkretisering av denne i årsplaner og handlingsplaner, et kontinuerlig fokus på kvalitetsaspektet.

I strategiplanen har fakultetet definert sitt samfunnsoppdrag for utdanning på følgende måte:

«Å utdanne juridiske kandidater med en metodisk og etisk bevissthet som gjør dem i stand til å løse komplekse juridiske spørsmål og samfunnsoppgaver på en selvstendig, balansert og verdimeisig forsvarlig måte i et nasjonalt og internasjonalt arbeidsmarked.»

For å kunne innfri dette er følgende overordnede mål for utdanningsvirksomheten satt:

«Fakultetet skal videreutvikle sitt studieprogram faglig, pedagogisk og administrativt med sikte på å gi utdanningsvirksomheten en klar forskningsbasert profil, et bevisst fokus på forholdet mellom det nasjonale og det internasjonale, og studiekvalitet på internasjonalt høyt nivå.»

Det juridiske fakultet mener derfor at universitetsstyrets og fakultetets vektlegging av kvalitet i utdanningen samsvarer godt.

II. **Internasjonalisering**

Det juridiske fakultet har siden oppstarten av masterprogrammet i rettsvitenskap hatt et kontinuerlig fokus på internasjonalisering og studentutveksling. Fakultetet har fulgt opp Handlingsplan for UiBs internasjonal virksomhet 2011-2015 med en lokal Handlingsplan for internasjonale virksomhet ved Det juridiske fakultet 2011-2013. Fakultetets handlingsplan er utarbeidet med den sentrale planen som bakteppe, og mål og tiltak fra den sentrale planen er fulgt opp i den lokale planen i den grad det var relevant. Fakultetets mål og prioriteringer for arbeidet med internasjonalisering omtales nærmere under punkt IV, ii.

III. **implementering av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket**

Det juridiske fakultet har i flere år hatt læringsutbyttebeskrivelser på program og på alle emner. Fakultetet er inne i en prosess i forhold til implementering av kvalifikasjonsrammeverket. Dagens læringsutbyttebeskrivelser skal analyseres med det formål å synliggjøre studentenes kvalifikasjoner i form av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Vi vil så sette dette inn i en større kontekst forankret i strategiplanen, med fokus på etikk, verdier, metode og rettsvitenskap. Dekanen har nedsatt en arbeidsgruppe til å utarbeide utkast til læringsutbytte på programnivå.

Fakultetet har hatt behov for å bruke tid på denne prosessen for å få en tilstrekkelig forankring for denne og for å oppnå ønsket kvalitet. Hele 2012 vil derfor benyttes for å kunne ferdigstille prosessen på en kvalitativt god måte.

IV. arbeid for å utvikle sentre for fremragende utdanning

Arbeid med en slik søknad er ikke tatt inn i strategiplanen, men fakultetet har som mål at vi i løpet av 2012 skal ta stilling til hvorvidt vi skal søke i 2013. Fakultetet vil uansett ha SFU-aspektet med i alle prosessene knyttet til utdanning, som skal gjennomføres i 2012 og fremover, med tanke på fremtidig søknad. Det arbeidet som fakultetet allerede har lagt ned i masterprogrammet i rettsvitenskap, og som vi tidligere har fått priser for, har gitt et svært godt fundament for en potensiell fremtidig søknad. Fakultetet har fokus på kvalitetsutvikling av studiet, da spesielt innenfor områdene etikk, verdier, metode og rettsvitenskap.

En av fakultetets hovedutfordringer er rekruttering til vitenskapelige stillinger og å øke antallet fast ansatte med førstestillingskompetanse. Tilgangen på faglig kompetanse vil derfor være av stor betydning i vurderingen av når en søknad kan være klar.

V. oppfølging av kompetanse 2020

Ferdige kandidater med master i rettsvitenskap er raskt i arbeid og arbeidsledigheten blant våre kandidater er lav. Like fullt ser fakultetet at flere grep kan gjøres for å synliggjøre kandidatenes kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse tydeligere, både overfor studentene selv, andre utdanningsinstitusjoner (også utenlandske) og potensielle arbeidsgivere, jfr. prosessen med implementering av kvalifikasjonsrammeverket. I tillegg er dette momenter som er trukket inn i den nasjonale arbeidsgruppen som skal utrede samfunnets fremtidige behov for juridisk kompetanse og utdanning.

VI. tiltak for studentaktiv forskning

Hovedtiltaket ved fakultetet er å knytte studenter som skriver store masteroppgaver (60 sp) til forskergrupper og forskningsprosjektgrupper gjennom utlyste studentstipend. Det har blitt lyst ut flere slike stipend i 2011 og det blir enda flere utlysninger i 2012.

I tillegg arbeides det med å etablere forsknings- og undervisningsteam som jobber parallelt med forskning og undervisning innenfor gitte fagområder. Målet er at slike team skal skape synergieffekter som både forskningen og utdanningen kan nyttiggjøre seg. Så lenge våre personalressurser er på et minimum, er det likevel begrenset i hvor stor skala man i første omgang kan gjennomføre en slik ordning.

ii. Fakultetets prioriteringer, omtalt i fakultetets utdanningsmelding for 2010

Våren 2011 ble det, i samsvar med årsplanen, invitert til et felles møte med kursansvarlige på 1. – 4. studieår for å diskutere hva strategiplanen og årsplanen innebærer for studieprogrammet ved fakultetet, og hvordan hvert enkelt kurs skal bidra til at de overordnede mål for masterprogrammet i rettsvitenskap oppnås. Det ble deretter avholdt studieårsmøter for de enkelte studieårene i studieprogrammet, der det ble diskutert særlige utfordringer og muligheter for de respektive studieår. Juridisk studentutvalg hadde representanter med på disse møtene. Inntrykket etter møtene er at det som skal til for at fakultetet skal oppnå sine mål for utdanningsvirksomheten er at kvaliteter som allerede finnes i emnene og i kurset som helhet må synliggjøres og formidles på en klarere måte.

Som fortsettelse på prosessene startet i studieårsmøtene inviterte dekanatet til studiekvalitetsseminar i januar 2012. Ambisjoner og utfordringer for studiet sett i lys av fakultetets strategi, samt fremdriftsplan for videre implementering av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket i studiet var

sentralt. Både medlemmer fra studentutvalget, representanter fra UiB-miljøet, juristarbeidsmiljøet og programsensorene deltok med ulike perspektiver.

Flere av fakultetets prioriteringer omtales under punkt IV.

IV. Generell kvalitativ presentasjon av resultat, planer, utfordringer

i. Studiekvalitetstiltak

I. Evalueringer

Fakultetet driver kontinuerlig med evaluering av enkeltemner og enkeltdeler av masterprogrammet i rettsvitenskap. Vi vil her spesielt trekke frem det følgende fra 2011:

Evaluering av vurderingsordningen

Etter at fakultetet hadde hatt fire timers skoleeksamen som vurderingsform noen år ble programsensorene bedt om å vurdere om ordningen med sensorveiledninger, nivåkontroll m.v. framstår som rasjonell og forsvarlig⁷. Programsensorene leverte våren 2011 sin rapport ”Granskning av sensursystemet ved juridiska fakulteten, UiB”. Denne ble presentert for studieutvalget høsten 2011. Programsensorene konkluderer blant annet med at 4-timers skoleeksamen er tilstrekkelig for å vurdere om læringsmålene i kursene er oppnådd og at nivåkontrollordningen fungerer godt, men at det samtidig stiller strenge krav til sensorveiledning og nivåkontrollør.

Evaluering av Referansegruppemøtene

Evaluering av ordningen med referansegruppemøter som evalueringsform på 1. – 4. studieår ble gjennomført høsten 2011, og deler av den endelige rapporten ble presentert på studiekvalitetsseminaret januar 2012. Evalueringen ble forelagt studieutvalget i februar 2012. Evalueringen formidler at ordningen fungerer godt, men at den også har sine utfordringer. Likevel viser erfaringer fra fakultetet og andre avdelinger ved UiB at det generelt er utfordrende å få en tilstrekkelig stor deltakelse på andre evalueringsformer. I prosessen har det kommet frem flere gode forslag som fakultetet tar med seg videre for å forbedre kvaliteten på evalueringsformen ytterligere.

Evalueringer i 2012

I 2012 vil det bli foretatt en programevaluering av masterprogrammet i rettsvitenskap. Denne vil sees i sammenheng med de evalueringene som har blitt foretatt de seneste årene. Blant annet vil programsensorene denne våren vurdere hvordan det etiske perspektivet i masterprogrammet er ivaretatt.

I utdanningsmeldingen for 2010 skrev vi om evaluering av spesialempneporteføljen vår. Denne er startet i form av evaluering av det enkelte emne, men den samlede evalueringen av emneporteføljen vil inngå som del av programevalueringen.

II. Øvrige studiekvalitetstiltak

Metode, rettsvitenskap, etikk og verdier – for gamle og nye studenter

Forelesningene for studenter som skal skrive masteroppgave har fortsatt og blitt videreutviklet i samme spor som ble etablert i 2010 når det gjelder metode, rettsvitenskap, etikk og verdier.

Fakultetet videreførte – og videreutviklet – også *opplæringen av nye arbeidsgruppeledere* fra høsten 2010 til høsten 2011 innenfor den samme rammen. Det samme gjelder forelesningene for de nye studentene. Nytt i 2011 var en forelesning i regi av Studentsamskipnaden sammen med prodekan for undervisning om det å være student på fakultetet.

⁷ Mandat vedtatt av dekanatet 8. februar 2010 etter forslag fra arbeidsgruppe nedsatt av studieutvalget

Nytt studiereglement og ny utforming av studieplan

Studieplanen for masterprogrammet i rettsvitenskap har hatt en hybridform der den har vært både studieplan og studiereglement. Våren 2011 ble denne delt i et eget utfyllende fakultetsreglement for studier og egen studieplan i henhold til UiB sin vedtatte mal. Fakultetsstyret vedtok ny studieplan og nytt reglement i møte den 16. juni 2011.

Kvote for frivillig gjentak av bestått eksamen

I arbeidet med studieplan og reglement ble det også satt fokus på studentenes frivillige gjentak av allerede beståtte eksamener. På oppfordring av fakultetsstyret nedsatte dekanen høsten 2011 en arbeidsgruppe som utredet omfanget av dette videre og så på potensielle mottiltak. Arbeidsgruppens forslag om innføring av en gjentakskvote på 4 forsøk totalt på 1. – 4. studieår ble vedtatt av fakultetsstyret 13. desember 2011. Kvoteordningen iverksettes fra 1.1.2013.

III. Fakultetets vurdering av læringsmiljøet

Samtlige studenter på de to første studieårene på masterprogrammet i rettsvitenskap møtes og samarbeider i mindre grupper nesten ukentlig. Dette gjør at studentene tidlig integreres i et akademisk/sosialt miljø. De viderekommende studentene som leder disse gruppene har en veiledningstimer med hver enkelt student i sin gruppe. Dette er innført som permanent ordning etter at dette startet som et PEK-prosjekt i 2009.

Fra og med høsten 2011 er de selvstyrte arbeidsgruppene på 3. studieår ikke lenger obligatoriske. Studentene må nå i større grad selv ta ansvar for forberedelsene til oppgaveskriving, kommentering og storgruppesamlinger– noe som kan sees som en naturlig progresjon i arbeidsmåtene på den delen av studiet som vil tilsvare en bachelorgrad ved andre studier.

Som nevnt i tidligere utdanningsmeldinger så har fakultetet en utfordring i forhold til høyt karakterpress blant våre studenter. Fakultetet håper at den vedtatte gjentakskvoten kan bidra til et skifte i studentenes fokus.

Fakultetet har hatt gående en lengre studie av 2005-kullet. Disse studentene skulle etter normert studieprogresjon være ferdig våren 2010. Denne studien ble ferdigstilt i februar 2012. Denne studien peker på noen av årsakene til frafall fra masterstudiet i rettsvitenskap. Den viser også mobilitet til andre juridiske fakultet og til andre studier. 2005-kullet er ikke helt representativt i forhold til gjennomføring, da disse studentene ble tatt opp mens det fortsatt eksisterte flere overgangsordninger og masterprogrammet vårt ikke var fullt så klart formulert utad til potensielle søkere som nå. Fakultetet vil derfor også se nærmere på 2007-kullet og deres gjennomføring.

Fakultetet har et godt og åpent samarbeid med studentutvalget, noe som innebærer at vi får raske og presise meldinger der studentene har noe å utsette. Juridisk studentutvalg har også opprettet en ordning med egne studieårskontakter som har særskilt ansvar for å følge opp hvert sitt studieår. Disse representantene møter også i referansegruppemøtene på de enkelte emnene.

Hva gjelder det fysiske læringsmiljøet så er utfordringene først og fremst knyttet til ventilasjon og temperatur i undervisningslokaler og på lesesaler, da spesielt game Dragefjellet skole «Gamlebygget».

Når det gjelder undervisningslokaler er det spesielt auditorium 1 på Dragefjellet og lydanlegget der fakultetet får jevnlig klager på. Dette går ut over studentenes læringsutbytte av forelesningene. Det varierer fra gang til gang hvordan anlegget fungerer, og lyden varierer alt etter hvor i auditoriet man sitter. Det siste året har utstyret blitt gjennomgått og justert flere ganger. Dette hjelper en stund, men har dessverre ikke vist seg å kunne gi permanent bedring. Fakultetet håper at anlegget på sikt kan bli fullstendig skiftet ut.

Ellers sørger Eiendomsavdelingen for en gradvis fortløpende oppgradering av undervisningslokaler og lesesaler.

IV. Vurdering og sensur

Vi viser til programsensorenes evaluering av vurderingsordningen ved fakultetet beskrevet i punkt IV, i, I ovenfor.

Fakultetet har søkt Universitetsstyret om forlengelse av ordningen med 5-ukers sensurfrist. Dette for å ivareta de særlige kvalitetshensynene som gjør seg gjeldende med fakultetets sensurordning.

Nivåkontroll på obligatorisk kursoppgave

Fakultetet har videreført praksisen med å rekruttere sensorer fra tidligere studenter som har vært arbeidsgruppeledere. Ferdige kandidater våren 2011 som var arbeidsgruppeledere for 2010/2011 er oppfordret til å søke om godkjenning som oppgaveretter/sensor.

Den løpende oppfølgingen av studentenes skriftlige arbeider utgjør en sentral del av kvalitetsarbeidet, både direkte og indirekte. Der det har blitt avdekket svakheter i studentenes forståelse av og for kravene til skriftlige arbeider, har dette blitt innarbeidet i informasjonen til studentene.

”Krav til skriftlige arbeider” er et sentralt dokument i denne sammenhengen, og det ble drøftet og revidert av SU i januar 2011.

V. Bruk av utdanningsplaner i studentoppfølging, inkl utstedelse av vitnemål

Både fakultetet og studentene på masterprogrammet i rettsvitenskap har et bevisst forhold til utdanningsplanen og benytter denne aktivt. Studentene er generelt flinke til å legge valgfrie emner inn i utdanningsplanen og å søke om endring av utdanningsplan ved behov. I tillegg har fakultetet etablert gode rutiner for oppfølging av studenter med manglende progresjon og revisjon av deres utdanningsplaner. Statistikken over gjennomføringsprosent i henhold til planlagt utdanningsplan viser også at fakultetet har lyktes med dette arbeidet. Studieadministrativ avdeling sin organiserte oppfølging av studentene i forbindelse med semesterregistrering, i samarbeid med fakultetene, spiller også positivt inn.

Fra og med høsten 2011 skriver fakultetet ut vitnemål til alle ferdige kandidater to ganger i året. Dette gjøres med bakgrunn i utdanningsplanene. Studentene kan reservere seg mot å få utstedt vitnemål i inntil to semestre, for å kunne gjenta eksamener og/eller ta nye emner utenom graden.

ii. Internasjonalisering

I. Fakultetets innsatsområder innen internasjonalisering

Fakultetets innsatsområder innen internasjonaliseringsarbeidet er sammenfattet i Handlingsplan for internasjonal virksomhet ved Det juridiske fakultet 2011-2013, der det overordnede målet for planperioden er å «videreutvikle studieprogrammene⁸ faglig, pedagogisk og administrativt med sikte på å få et bevisst fokus på forholdet mellom det nasjonale og det internasjonale og sikre studiekvalitet på internasjonalt høyt nivå.»

⁸ Flertallsformen av studieprogram referer til masterstudiet i rettsvitenskap og PhD-programmet i rettsvitenskap. I utdanningsmeldingen omtales kun masterstudiet i rettsvitenskap.

De ulike delmålene med tilhørende tiltak dreier seg både om innholdet i emnene i masterprogrammet, og om å på best mulig måte legge til rette for studier i utlandet som del av masterprogrammet.

II. Tilrettelegging for studentutveksling

Ser vi på resultatene for 2011 kan Det juridiske fakultet fortsatt vise til svært gode tall for studentutveksling. Måltallet på 200 er overoppfyllt. 2011-resultatet for inn- og utreisende samlet, viser en oppgang fra 2010, men er fortsatt ikke på nivå med toppåret 2009. For utreisende studenter isolert, representerer 2011 et nytt rekordår med 135 utreisende studenter. Med 270 ferdige kandidater samme år, viser det at andelen studenter som reiser ut er svært høyt. Søkertallene til utveksling både i 2011 og 2012 indikerer at dette tallet vil fortsette å stige også i årene som kommer, og Det juridiske fakultet overoppfyller dermed måltallet på 30 % gitt i Handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet.

Også antallet innreisende studenter gikk opp fra 2010 til 2011; med en økning på 8 %. Tallet på innreisende studenter er likevel ikke på nivå med det foreløpige toppåret 2009. Med unntak av nedgangen fra 2009 til 2010, har vi sett en jevn vekst i tallet på innreisende studenter, og i utdanningsmeldingen for 2010 ble det forutsatt at det på sikt vil bli balanse mellom antallet innreisende og utreisende studenter. Utviklingen fra 2010 til 2011 viser at antallet utreisende øker fortere enn antallet innreisende. Dersom denne utviklingen fortsetter, vil ubalansen mellom inn- og utreisende studenter bli større og større istedenfor å jevnes ut. Det er grunn til å følge nøye med på utviklingen fremover, og til å prøve å få flere innreisende studenter gjennom å fortsette med å være positiv til nye avtaler og ved å være fleksibel i forhold til å ta i mot flere studenter enn det avtalene i utgangspunktet åpner for.

Balanse i antall inn-/utreisende studenter er et mål både for å sikre at studiepoengproduksjonen på 5. studieår opprettholdes, og for å sikre at det er nok studenter til at fakultetet kan opprettholde et bredt og variert spekter av emner på 5. studieår til tross for at en stor andel av studentene på masterprogrammet i rettsvitenskap velger å ta hele eller deler av 5. studieår ved et utenlandsk universitet.

Studiet her hjemme

I forhold til studiet her hjemme er innsatsområdene blant annet å øke oppmerksomheten om de internasjonale dimensjonene i de obligatoriske emnene, og å sikre tilstrekkelig fokus på internasjonale rettskilder. Som en del av dette arbeidet, ble det høsten 2011 innført en forelesning om internasjonal rett i ex.fac.-emnet. Denne forelesningen fikk gode tilbakemeldinger fra studentene.

Som en del av planene om å øke det internasjonale perspektivet i studiet her hjemme, skal det også vurderes om det burde bli obligatorisk å velge et spesialemne som undervises på engelsk for de studentene som ikke reiser på utveksling. I tillegg til å gi norske studenter en mulighet til å både knytte internasjonale kontakter og tilegne seg ferdigheter innen juridisk engelsk, vil dette også føre til at de innreisende studentene møter flere norske studenter noe som kan styrke integreringen av internasjonale studenter.

For internasjonale studenter er det i 2011 blitt opprettet en egen forelesningsrekke med innføring i norsk rett og norsk rettsystem som har blitt godt mottatt av studentene.

Utenlandsopphold

I masterstudiet i rettsvitenskap er det lagt til rette for at studentene kan ta hele eller deler av 5. studieår (spesialemner og masteroppgave) i utlandet. Studentene kan reise ut i verden etter fullført 3. studieår. Den høye andelen studenter som velger å benytte seg av denne muligheten indikerer at det er godt tilrettelagt for utenlandsopphold i masterstudiet i rettsvitenskap og friheten rundt fagvalg er stor.

Fakultetet har over lengre tid satset på internasjonalisering gjennom god tilrettelegging for utveksling. Fakultetet har prioritert å avsette administrative ressurser til både oppfølging av studentene og til utvikling og oppfølging av fakultetets avtaleportefølje i tråd med økningen i antall studenter som søker utveksling.

Det juridiske fakultet har gjennom en årrekke selv tatt ansvar for, og initiativ til å utvikle samarbeidsavtaler som ivaretar jusstudentenes behov spesielt, og sikrer at studentene får anledning til å studere ved gode institusjoner i utlandet. Dette har ført til at fakultetet i dag har 15 særakultære bilaterale avtaler der 10 av disse gjelder LLM, 89 erasmusavtaler og 18 partnere innenfor det velfungerende nordplussnettverket for jus. I tillegg benytter jusstudentene seg av en håndfull av de institusjonsbaserte utvekslingsavtalene til UiB.

III. Faglig forankring av utvekslingsavtalene

Det juridiske fakultet følger selv opp studentene som utveksler innenfor erasmus, nordpluss og særakultære avtaler. Studentveilederne ved fakultetet bistår studentene gjennom alle steg i prosessen. Fakultetet erfarer at det er en fordel at veilederne er plassert i fysisk nærhet til studentene, og at veilederne har grundig kunnskap både om studentenes «hjemlige» studieprogram og utdanningsplan, og om tilbudene ved de ulike universitetene i utlandet. Fra Det juridiske fakultets synspunkt, synes det klart at den tette oppfølgingen og gode tilretteleggingen fra fakultetet, bidrar til at utveksling er blitt et naturlig valg for så mange av jusstudentene, og at studentrapportene i etterkant i all hovedsak er svært positive.

Ettersom fakultetet selv tar et så stort ansvar for utvikling og oppfølging av avtaleporteføljen, har utvekslingsavtalene som benyttes (med unntak av de institusjonsbaserte utvekslingsavtalene som benyttes) en sterk faglig forankring. Fakultetets handlingsplan angir også konkrete tiltak og planer for hvordan avtaleporteføljen skal videreutvikles og forbedres for slik å sikre et godt utvekslingstilbud.

IV. Fakultetets oppfølging av Handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet

Innsatsområdene som nevnes i fakultetets handlingsplan, gjenspeiler de geografiske prioriteringene i UiBs handlingsplan, i den grad landene som listes opp i den sentrale planen også er aktuelle for Det juridiske fakultet på nåværende tidspunkt. Fakultetet vil i perioden 2011-2013 særlig konsentrere seg om Tyskland, Kina, Singapore, USA og Canada, i tillegg til videreutvikling av samarbeidet med Russland – et arbeid som var påbegynt allerede før handlingsplanen var vedtatt.

Av tiltak som allerede er gjennomført kan vi nevne ny avtale med National Research University - Higher School of Economics i Moskva, to nye avtaler med noen av de fremste universitetene i Kina, ny avtale om LLM ved Saarland University, Tyskland. I tillegg har fakultetet søkt om, og fått innvilget «prosjektmidler for Nord-Amerika» til styrking av samarbeid med Hamline University som er en av fakultetets «særakultære» samarbeidspartnere.

Planene fremover innebærer et særlig fokus på å bedre tilbudet i USA og Canada, videre oppfølging av det ferske Kina-samarbeidet og utvikling av flere LLM-avtaler med tyske universitet. Alt arbeid med avtaleporteføljen skjer i tett samarbeid mellom administrasjon og vitenskapelig ledelse.

V. Tettere kobling mellom forskning og utdanning i internasjonaliseringsarbeidet

På grunn av det juridiske fagfeltets egenart har det til for få år siden ikke vært noen sterk tradisjon for internasjonalt forskningssamarbeid. Ved Det juridiske fakultet har derfor utviklingen av det internasjonale samarbeidet, historisk sett, startet med å se forskningssamarbeid og forskerutveksling i sammenheng med utdanningssamarbeid og studentutveksling, ikke omvendt. I flere tilfeller ser vi at det som har begynt med studentutveksling, har utviklet seg til forskerkontakt og forskernettverk.

Internasjonaliseringsarbeidet som gjøres ift utdanning er dermed også svært verdifullt for forskningen. I handlingsplanen ved fakultetet kommer dette tydelig fram under punktet «kartlegge hvilke universitet en ønsker forskningssamarbeid med innenfor strategiplanens satsingsområder. Bidra til dette gjennom nye avtaler om studentutveksling der dette er mulig» som er et av tiltakene under målet om å «øke muligheten for den enkelte [forsker] til å delta i den internasjonale rettsvitenskapelige debatten».

Også i forbindelse med fakultetets internasjonale uke ses forskning og utdanning i sammenheng. Alle fakultetets over 100 samarbeidsfakultet inviteres til fakultetets internasjonale dag, og hvert år siden 2009 har rundt 15 partnere kommet til fakultetet for å presentere sine universitet og studietilbud for studentene. Mange av samarbeidsfakultetene er representert ved professorer eller andre vitenskapelig ansatte som er anerkjente innen sine forskningsfelt. Fakultetet har derfor både i 2011 og 2012 avholdt et faglig seminar for både gjester og ansatte i forbindelse med internasjonal dag. Slik legger fakultetet til rette for at det skapes en møteplass der gjester og egne ansatte kan bygge relasjoner. Slik bidrar internasjonal uke både til å utvikle det internasjonale nettverket for fakultetets forskere, og til at forskningen som skjer ved fakultetet blir presentert for et internasjonalt publikum.

iii. Etter- og videreutdanning

På grunn av fakultetets ressursituasjon er fakultetets etter- og videreutdanningsportefølje svært begrenset. Fakultetet har kun fire emner gjennom SEVU, der det er emnet i Planrett som er det som har gått fast de siste årene. I tillegg kan ferdig utdannende jurister, og andre kvalifiserte personer, søke om særskilt studierett til å ta spesialemer (enkeltemner fra spesialiseringsporteføljen på masternivå). Fakultetet har et stort uutnyttet potensiale for å drive etter- og videreutdanning – vi mener å kunne identifisere både individuell og samfunnsmessig etterspørsel etter juridisk kompetanse i flere former enn som et helt masterprogram. Men når ressursene er knappe så vurderer vi det slik at det er masterprogrammet i rettsvitenskap som må prioriteres.

V. Handlingsplaner

iv. Handlingsplan for styrking av læringsmiljøet

Fakultetet har i dag god lesesalsdekning for studentene. Fakultetet mener at det at det settes så mye ressurser inn i begynnelsen av studiet, bidrar til en styrking av studentenes læringsmiljø. Tiltakene fakultetet har iverksatt i forhold til akademisk redelighet kan også ses i sammenheng med læringsmiljøet. Der studentene får et mer helhetlig perspektiv på hva som forventes av dem.

v. Handlingsplan for studenter med funksjonsnedsettelse

Bygningsmassen er forholdsvis godt universelt utformet med tanke på tilgang og fremkommelighet, med unntak av undervisningslokalene i JUSII som er vanskelig tilgjengelig for rullestolbrukere. Det er tilrettelagt for hørselshemmede i auditorium 1. Studentene kan også spørre foreleser om å få ta opp forelesningene.

Studenter med funksjonsnedsettelse som trenger tilrettelegging av studiet får, etter søknad der behovet må dokumenteres, i dialog med fakultetet en tilrettelagt studieplan hvor det er mulig å oppfylle de obligatoriske arbeidskravene på en annen måte enn de uten funksjonsnedsettelse. Det er viktig at de faglige og akademiske kravene ivaretas på en forsvarlig måte i enhver slik tilrettelegging.

vi. *Handlingsplan for arbeidet med akademisk redelighet i utdanningen*

Ved det juridiske fakultet har vi et sterkt fokus på akademiske verdier i utdanningen og dette er forankret i fakultetets strategiplan. Dette fokuset er etter hvert integrert i de fleste ledd når det er tale om kvalitetsutvikling av studiet.

De siste årene har fakultetet hatt et særlig fokus på forebyggende arbeid og informasjonsarbeid overfor studentene. For å fremme akademisk redelighet – og også en videre akademisk bevissthet – i rettsstudiet er det blitt gitt forelesninger med fokus på etikk, metode, vitenskap og verdier for studenter på Ex.Fac. på 1. studieår, for studenter som skal skrive mastergradsoppgave, og som del av opplæringen til nye arbeidsgruppeledere for 1. og 2. studieår. Etikkurset på slutten av studiet har blitt videreutviklet de siste årene og har nå funnet foreløpige sin form. Flere av elementene fra dette kurset introduseres allerede i de tidligere studieårene. Studentene får også et særlig fokus på akademiske verdier i de to siste perspektivemnene på 3. studieår i rettskilde- og metodelære og rettshistorie og komparativ rett.

VI. Oppsummering

Fakultetets hovedfokus fremover er å gjennomføre strategiplanens målsetninger om

- forskningsbasert undervisning
- internasjonalisering
- fokus på metode, rettsvitenskap, etikk og verdier.

Programsensorene har etikkperspektivet i programmet som tema for sin evaluering våren 2012.

Videre er det prosessene med evaluering av programmet og implementering av kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning som vil ha hovedfokus i 2012.

Fakultetet ønsker videre en konkretisering og fortgang i UiB-arbeidet med digitalisering; det gjelder primært eksamen, men også undervisning. Fakultetet skal delta i pilotprosjekt for digital eksamen våren 2012.